

سبک زندگی اسلامی در ارتباطات غیر کلامی با استفاده از احادیث امام جعفر صادق (ع)

امید طاهرنژاد^۱

۱- چکیده:

سبک زندگی^۲، الگوهایی برای روش زیستن است. نحوه ارتباط با دیگران، یک جنبه از هزاران جنبه ی سبک زندگی را تشکیل می دهد. مردم به طور میانگین ۳۰ درصد زمان بیداری خود را صرف گفت و گو با یکدیگر می کنند که بیش از نود درصد آن به شیوه ی غیر کلامی است. ارتباط غیر کلامی خود شامل موارد متعددی از قبیل خندیدن، گریستن، لمس، طنین صدا، حرکت و اشاره، لباس، زیورآلات، محیط، فاصله و... می شود؛ با استفاده از هریک از انواع ارتباطات غیر کلامی، انسان می تواند ضمن تسهیل اجتماعی خود از آن ها به منظور تأیید یا رد رفتار خاص، کنترل، تکرار، تکذیب، تکمیل، تشویق، تنبیه، سوگواری، عبادی و... بهره گیری نماید. با توجه به تأثیر غیر قابل انکار ارتباطات غیر کلامی، در روابط اجتماعی انسان، آیا دین اسلام و خاصاً سخنان امام صادق (ع) در این مورد، حرفی برای گفتن دارد یا خیر؟ این پژوهش با ارائه چند نمونه از احادیث، تعدادی از مصادیق بکارگیری ارتباط غیر کلامی در سخنان ایشان و کارکردهای آنها را ذکر می نماید.

۲- کلید واژه:

^۱ - امید طاهرنژاد، دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی امور فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و کارشناس فرهنگ دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان / آدرس: استان مرکزی، آشتیان، بلوار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد آشتیان، کانون قرآن و عترت، omid@aiau.ac.ir، ۰۹۱۲۸۵۵۱۱۳۵

^۲ - Life Style

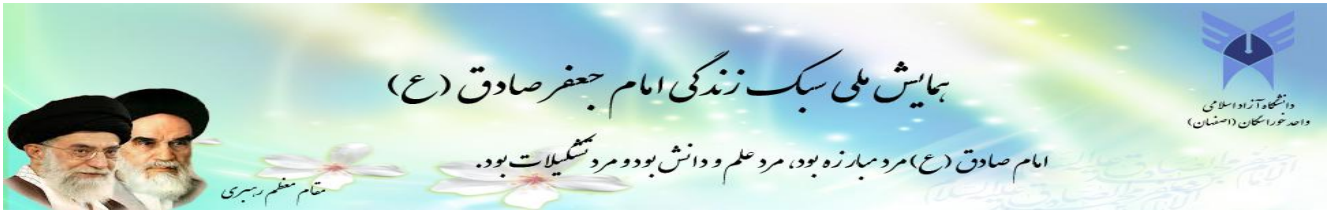
ارتباط غیرکلامی، زبان شفاهی، پیام بر زبان نیامده، امام جعفر صادق(ع)، سبک زندگی.

۳- مقدمه:

بیش از نود درصد از ارتباطات افراد با یکدیگر به شیوه ی غیرکلامی است. از این رو بدیهی خواهد بود که نادیده انگاشتن زبان بدن موجب می شود انسان روابط چندان رضایت بخشی با دیگران نداشته باشد. در اصل زبان بدن یا ارتباط غیرکلامی، پیش از هر چیز، شما را در درک دیگران یاری می کند. (کویلیام ، ۱۳۹۰، جلد ۱، ص ۱۲۴)

ارتباط غیر کلامی و بیان شما بوسیله حرکات بدن و حالت قیافه و ظاهر جسمانی تان به سرعت تعیین می کند که آیا مورد پسند واقع می شوید؟ و مردم را متقاعد می کنید؟ و مهمتر از همه اینکه مردم چه برداشتی از شما می کنند! شما کمتر از ده ثانیه، و بطور واقع بینانه نزدیک به چهار ثانیه وقت دارید که اولین تأثیر نیکو را روی مردم بگذارید. جهانی از تحقیقات به وضوح نشان می دهد که شما در چهار ثانیه اول دیدارتان، با کسی برای نخستین بار، به لحاظ شغلی و شخصیتی مورد قضاوت قرار می گیرید. (هوگان ، ۱۳۸۴، جلد ۱، ص ۳۱). با توجه به تأثیر بسزای ارتباطات غیرکلامی در روابط انسانی، که بخشی از روش زیستن انسان یا همان سبک زندگی ما می باشد، در این پژوهش ابتدا به شناخت مفهوم سبک زندگی پرداخته و پس از آن با انواع ارتباطات غیرکلامی آشنا شده و در نهایت احادیث و روایاتی از امام جعفر صادق(ع) آورده خواهد شد که در آن احادیث، به یکی از انواع ارتباطات غیرکلامی اشاره شده است.

۴- بیان مسأله:

مردم به طور میانگین ۳۰ درصد زمان بیداری خود را صرف گفت و گو با یکدیگر می کنند. (ری ام. برکو و همکاران، ۱۳۸۶، جلد ۱، ص ۵) که سهم ارتباط غیرکلامی در انتقال پیام ۶۵ درصد این گفتگوهای روزانه می باشد. همانطور که مشاهده می شود بیش از نیمی از ارتباطات روزمره انسان با دیگران، از طریق ارتباط غیرکلامی به وقوع می پیوندد.

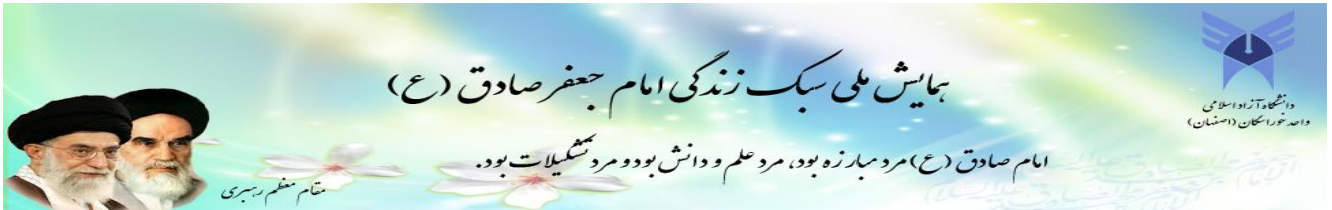
رفتار اجتماعی انسان اغلب سخت تحت تأثیر عوامل یا علل موقت و ناپایدار قرار می گیرد. وضعیت های خلقی مختلف (سرحال بودن یا نبودن)، احساسات و هیجان، خستگی، بیماری و افسردگی همه می توانند بر نحوه طرز رفتار اجتماعی ما تأثیر بگذارند (ا. بارون، ۱۳۸۹، جلد ۱، ص ۷) و روش زیستن یا همان سبک زندگی ما، در برقراری ارتباط با دیگران را تنظیم نمایند.

بر اساس تحقیقات صورت گرفته بیش از شست درصد ارتباط های انسان با دیگران یا ارتباط میان فردی^۳ بصورت غیرکلامی رخ می دهد؛ که حالات مختلف انسان، می تواند این ارتباطات را تسهیل کرده و یا آن ها را مختل نماید.

بردویسل^۴ در تصدیق نقش حساس فرآیند های غیرکلامی می گوید: «هر شخص عادی روزانه ۱۰ تا ۱۱ دقیقه صحبت می کند، که هر جمله او بطور متوسط ۲,۵ ثانیه طول می کشد.» او همچنین تخمین می زند که در یک برخورد دو نفره معمولی، ۱/۳ معانی اجتماعی از طریق مؤلفه های کلامی و ۲/۳ بقیه از طریق کانال غیرکلامی منتقل می شوند. بنابراین بخش اعظمی از ارتباط از طریق کانال غیرکلامی رد و بدل می شود. (هارجی، ۱۳۸۴، جلد ۱، ص ۴۹)

همانطور که مشاهده می شود، ارتباط غیرکلامی بخشی اعظمی از سبک زندگی ما در طول شبانه روز می باشد. در این پژوهش برآنیم تا انواع ارتباط غیرکلامی و تأثیر آن ها را در علم روانشناسی

^۳ - inter personal Communication
^۴ - Birdwhistell

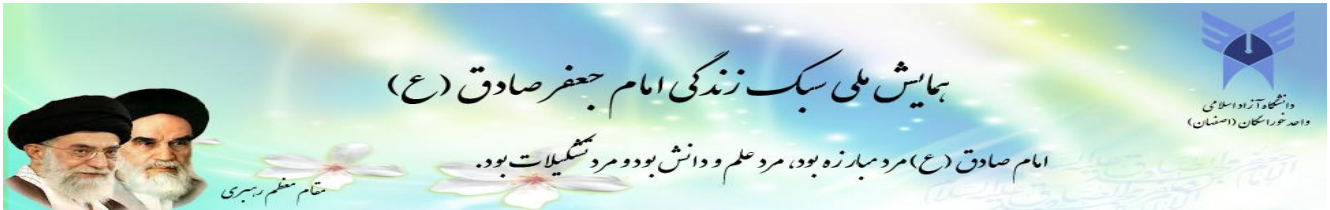
اجتماعی به بحث بنشینیم. و سپس با کنکاشی در احادیث معصومین (ع) به عنوان یکی از منابع اسلامی، روشن کنیم که آیا ارتباط غیرکلامی در سخنان امام جعفر صادق (ع) وجود دارد یا خیر؟ و در صورت وجود مصادیق آن را بیابیم.

۵- مفهوم سبک زندگی:

سبک زندگی^۵ یا نوع زندگی، در اصل الگوهایی برای روش زیستن هستند. آداب غذایی، نحوه ارتباط انسان با دیگران، نوع ظاهر و لباس، الگوهای مصرف انسان، آداب مذهبی، نحوه تکلم و مواردی از این دست، همه جنبه های مختلف زندگی اجتماعی هستند که می توان از آن ها تحت عنوان سبک زندگی نام برد.

در بحث از نوع زندگی، چگونگی جریان حیات و شیوه زندگی انسان ها، چه فردی و چه گروهی، مورد نظر قرار می گیرد. علاوه بر این، این واژه هم برخی اشکال حیات فردی و اجتماعی و هم نوعی فعالیت را می رساند. همچنین عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را که با مفهوم سطح زندگی مطرح نمی شوند، را هم در بر می گیرد. نظیر چگونگی استفاده از درآمد، طول زمان کار، طول سال های آموزش، شیوه لباس پوشیدن، تغذیه، نحوه آرایش، محل سکونت و رفتارهای فرهنگی و دینی و... (آلن، ۱۳۶۶، جلد ۱، ص ۲۰۶)

ما اگر از منظر معنویت نگاه کنیم - که هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است - باید به سبک زندگی اهمیت دهیم؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است. بنابراین مسئله، مسئله ای اساسی و مهمی است. بحث کنیم درباره ای اینکه در زمینه ی سبک زندگی چه باید گفت، چه می توان گفت. مواردی مثل مسئله ی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی

مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئله‌ی خط، مسئله‌ی زبان، مسئله‌ی کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه‌ای که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با رئیس، رفتار ما با مرئوس، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأمور دولت، سفرهای ما، نظافت و طهارت ما، رفتار ما با دوست، رفتار ما با دشمن، رفتار ما با بیگانه؛ این‌ها آن بخش‌های اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان (سبک زندگی) است. (خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۷/۲۳)

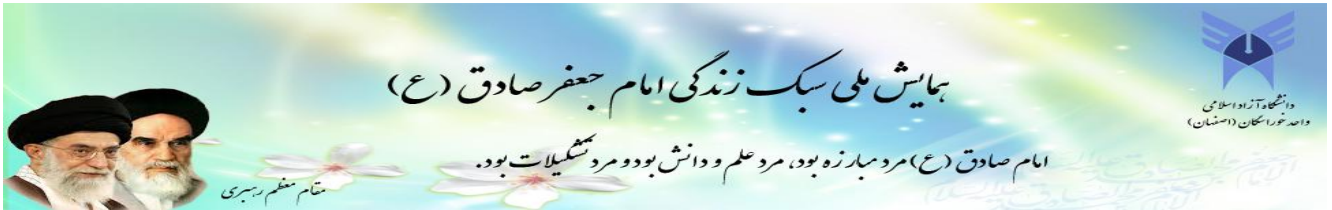
همانطور که مشاهده می‌شود، ارتباط غیرکلامی به عنوان بخشی از زندگی روزانه انسان‌ها، گوشه‌ای از سبک زندگی را می‌سازد. اگر سبک زندگی انسان مطابق با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه و اسلام باشد، آنگاه است که فرد به تعالی مادی و معنوی لازم در جامعه خواهد رسید. حال باید ببینیم منظور از ارتباطات و ارتباطات غیرکلامی چیست و انواع آن را شناسایی کنیم.

۶- تعریف ارتباطات:

تعریف ارتباطات^۶: فرآیندی است آگاهانه یا ناآگاهانه، خواسته یا ناخواسته که از طریق آن احساسات و نظرات، به شکل پیام‌های کلامی یا غیرکلامی بیان می‌گردد. مردم یک جامعه در سه سطح ارتباطات درون فردی^۷ یا همان ارتباط با خود مانند تصمیم‌گیری، ارتباطات میان فردی^۸ یا همان ارتباط با دیگران و ارتباطات عمومی^۹ یا همان ارتباط جمعی، با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. (ری

ام.برکو و همکاران، ۱۳۸۶، جلد ۱، ص ۶-۵)

^۶ - Communication
^۷ - Intrapersonal Communication
^۸ - Interpersonal Communication
^۹ - Public Communication

۷- تعریف ارتباطات غیرکلامی^{۱۰}:

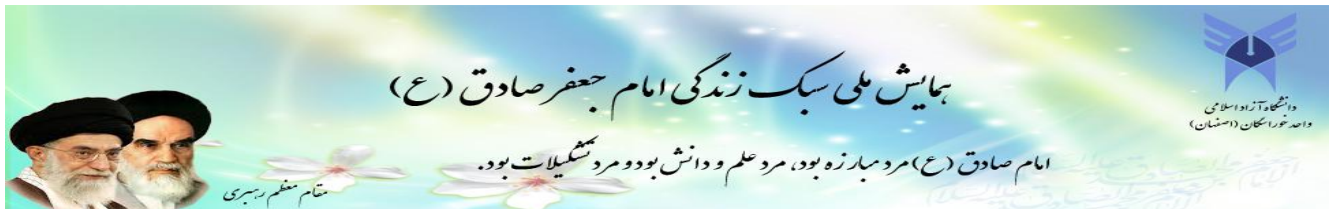
کنش متقابل اجتماعی شامل شکل های متعدد ارتباط غیرکلامی - مبادله اطلاعات و معنی از طریق حالت های چهره، اشارات یا حرکات بدن - می شود. ارتباط غیرکلامی گاهی زبان بدن، نامیده می شود که گمراه کننده است؛ زیرا ما مشخصاً از این گونه اشارات غیرکلامی برای حذف، تقویت، یا بسط آنچه که بصورت کلام گفته می شود، استفاده می کنیم. (گیدنز، ۱۳۷۴، جلد ۱، ص ۱۰۱)

در تعریفی «فراگرد شکل گیری، مبادله و اشتراک معنا با زبان های آوایی و غیرآوایی» را ارتباطات غیرکلامی نامیده اند. خندیدن، گریستن، طنین صدا، بلندی و کوتاهی صدا، و دیگر موارد این چینی، زبان آوایی است. مقصود از زبان غیرآوایی مواردی همچون فیزیک بدن، لمس، حرکت و اشاره، بو، لباس و پوشش، زیورآلات، محیط، زمان، فضا و فاصله است. موارد فوق در ارتباطات غیرکلامی با محوریت بدن شکل می گیرد. (رستگار، ۱۳۸۸، جلد ۱، ص ۱۷۶)

۸- ارتباط غیرکلامی در روانشناسی اجتماعی:

شما وارد کلاس درس می شوید، یکی از همکلاسی هایتان که تاکنون با وی ارتباط دوستانه ای نداشته اید، در هنگام دست دادن، دست شما را می فشارد؛ آیا او می خواهد از این به بعد رابطه دوستانه ای با وی داشته باشید؟ ممکن است از مصاحفه با شما ناخشنود بوده و می خواهد دیگر با وی دست ندهید؟ و یا ... آری به هر حال در مثال فوق، شما از نحوه برخورد همکلاسی تان، پیامهایی را دریافت می نمایید، این همان تأثیر ارتباط غیرکلامی است.

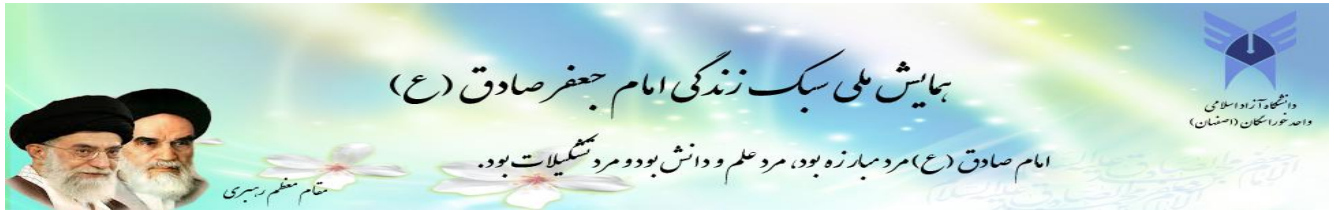
هنگام برخورد با افراد، همواره مجموعه ای از اطلاعات، بصورت غیرکلامی از آنها بدست می آوریم. نخست خصوصیات فیزیکی شخص، همچون رنگ پوست، قد یا فرم صورت است که خیلی سریع

جلب نظر می کند. دوم ویژگی های حرکتی بدن (اعضای بدن) هستند که مورد توجه قرار می گیرند؛ مانند نوع حرکات دست در هنگام صحبت کردن. خصوصیات دیگری هم وجود دارد که براحتی می توان شکل آن ها را عوض کرد؛ مانند مدل مو و نوع لباس یا جواهرات. حتی می توان از عوامل فوق، جهت ارائه تصویری خاص از یک فرد، بهره جست، همچون مدیر یک شرکت با لباس های خاص و کاملا مرتب. در آخر ویژگی های حرکتی صورت همچون لبخند یا اخم مورد توجه قرار می گیرد. ترکیب کلیه موارد مذکور، منبع متنوع و تقریبا کاملی را برای قضاوت در اختیار بیننده قرار می دهد. (آر. هیئتون، ۱۳۸۹، جلد ۱، ص ۱۶). آری این ترکیب همان ارتباط غیرکلامی است که هر فرد انسانی می تواند از آن برای تسهیل روابط اجتماعی خود با دیگران بهره مند شود.

تحقیقی که در مورد ۳۰۰ مدیر ارشد انجام گرفته است، نشان می دهد بطور عمده قضاوت این مدیران به هنگام استخدام متقاضیان یا ترفیع کارمندانشان، بر اساس وضع ظاهری (زیر مجموعه ای از ارتباط غیرکلامی) آن ها بود. هرچند عملکرد افراد اهمیت داشت، اما مهمترین مسأله آن بود که چنانچه فردی از ظاهر مناسبی برخوردار نباشد، نمی تواند در کارش پیشرفت کند. (کویلیام، ۱۳۹۰، جلد ۱، ص ۷۳) پژوهش ها نشان می دهد اگر فردی که تازه با او آشنا شده اید، دارای قامت بلندی است، تمایل دارید او را باهوش و موفق قلمداد کنید. (کویلیام، ۱۳۹۰، جلد ۱، ص ۱۲۹) لذا می توان در ارتباطات غیر کلامی «بدن» و زبان بدن را محور ارتباط دانست. بنابراین شایسته است جهت فهم بیشتر مطلب، انواع ارتباطات غیرکلامی را دسته بندی کرده و با هر یک بصورت مختصر آشنا شویم.

۹- دسته بندی ارتباطات غیر کلامی:

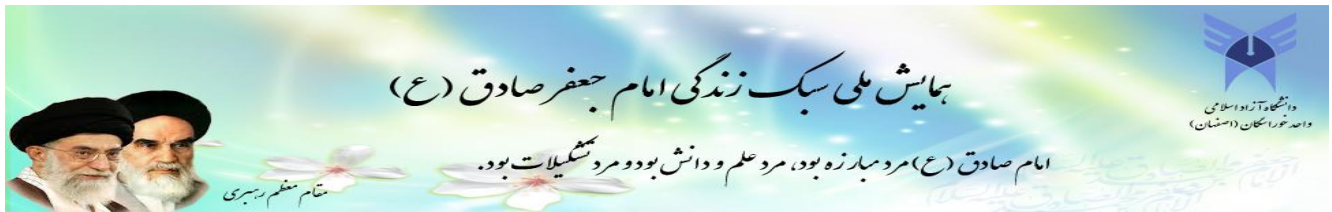
در مجموع ارتباطات غیرکلامی انسان را می توان در سه دسته کلی الف - بدنی ب - تن پوش ها و تن آراها و پ - فراتن ها، جای داد.

الف- ارتباطات غیر کلامی از طریق بدن: این ارتباطات را می توان به پنج زیر مجموعه تقسیم کرد:

(۱) فیزیک بدن، مواردی همچون هیكل، قد، رنگ پوست، سن، شکل و اندازه اجزای مختلف صورت، چاقی یا لاغری و جنسیت. (۲) لمس، که خود شامل لمس حرفه ای - عملی، اجتماعی - مؤدبانه، دوستانه - صمیمی، عاشقانه - صمیمی و جنسی - نزدیکی، می شود. (۳) حرکت و اشاره، مواردی همچون خاراندن، دست کشیدن به اجزای صورت، اشاره های سر و صورت، علائم اشاره ای با دست، سلام و خداحافظی با دست و سر، (۴) بو، مواردی همچون داشتن بوی خاصی توسط افراد، بصورت طبیعی و یا استفاده از عطر و ادکلان، به عنوان بوهای مصنوعی؛ و (۵) زبان آوایی، مواردی همچون سکوت، خنده، گریه، لهجه، کیفیت و حالت صدا، سرعت بیان، دامنه، بلندی، ریتم و طنین صدا. (رستگار، ۱۳۸۸، جلد ۱، ص ۱۷۸-۱۸۸)

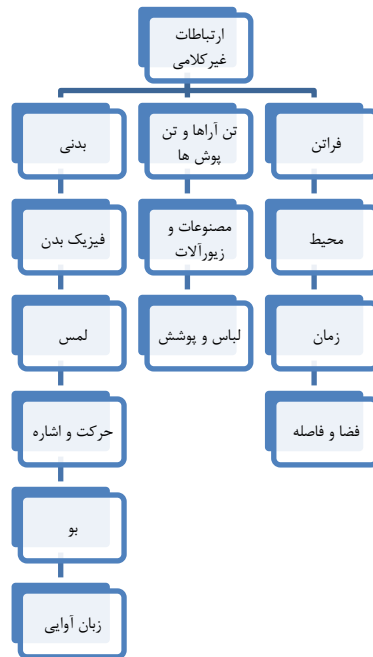
ب- ارتباطات غیر کلامی با استفاده از تن پوش ها و تن آراها: که شامل مواردی همچون لباس، پوشش، مصنوعات و زیور آلات می باشد. (رستگار، ۱۳۸۸، جلد ۱، ص ۱۸۹)

پ- ارتباطات غیر کلامی با استفاده از فراتن: این نو از ارتباطات غیرکلامی به مواردی عنوان می شود که خارج از بدن آدمی است ولی بر ارتباطات غیرکلامی آن، تأثیرگذار است. مواردی همچون محیط، فضا و فاصله از زیر مجموعه های این بخش محسوب می شود. (رستگار، ۱۳۸۸، جلد ۱،

ص ۱۹۲) در یک جمع بندی کلی می توان نمودار زیر را پیرامون انواع ارتباطات غیرکلامی به تصویر

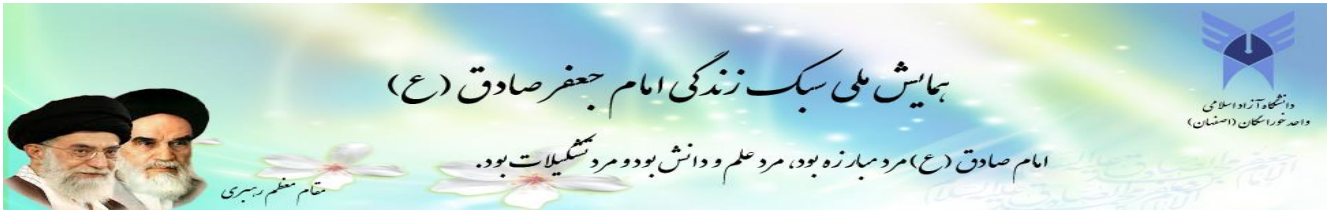
کشید.

۱۰- کارکردهای ارتباطات غیرکلامی:

با استفاده از ارتباطات غیرکلامی انسان می تواند ضمن تسهیل اجتماعی خود، از آن ها به منظور تأیید یا رد رفتار خاص، کنترل، تکرار، تکذیب، تکمیل، تشویق، تنبیه، سوگواری، نظامی، انتظامی، تفریحی، ورزشی، عبادی و... استفاده نماید.

۱۱- ارتباطات غیر کلامی در احادیث امام صادق(ع)

بمایش ملی سبک زندگی امام جعفر صادق (ع)

امام صادق (ع) مرد مبارزه بود، مرد علم و دانش بود و مرد تشکیلات بود.

مقام معظم رهبری

در سخنی از امام صادق (ع) پیرامون معنای آیه ۲۴ از سوره اسراء^{۱۱} چنین آمده است: هرگز با تندی و شدت به پدر و مادرت منگر و با نگاه خیره و پر توجه به آنان نظر مکن مگر آنکه که نگاهت از روی کمال رأفت و رحمت باشد؛ مواظب باش صدایت بلندتر از صدای آن ها نشود و دستت بالای دست آنها نرود و پیشاپیش پدر و مادرت راه نرو. (فرید، ۱۳۶۶، جلد ۳، ص ۳۴۱)

امام صادق (ع) در این حدیث به نحوه نگاه کردن، میزان بلندی صدا و حرکت دست فرزند نسبت به پدر و مادر اشاره می کند. از حدیث مذکور می توان به تأثیر بسزای سه نوع از انواع ارتباطات غیرکلامی یعنی نحوه نگاه، استفاده از دست و بلندی صدا، پی برد. امام صادق (ع) این موارد را نشانه احترام و یا عدم احترام به پدر و مادر می داند.

حضرت امام صادق (ع) در سخنی پیرامون استعمال بوی خوش توسط انسان و مشخصا جنس بانوان، در شرایط خاصی اشاره کرده و به دلیل میزان تأثیرگذاری این نوع ارتباط غیرکلامی در اجتماع، می گوید: هر زنی که خود را به عطر خوشبو کند و از خانه بیرون رود خداوند و هفتاد هزار ملائکه او را لعنت کنند تا به خانه برگردد. (ابن بابویه، ۱۳۶۴، جلد ۱، ص ۵۹۰). همانطور که در قسمت های پیشین این پژوهش عنوان گردید، «بو» یکی از انواع ارتباطات غیرکلامی است که در این حدیث به آن اشاره شده است.

مصاحفه یا دست دادن نوعی دیگر از ارتباطات غیرکلام است که به گفته حضرت امام صادق (ع)، مصاحفه کردن افراد در جامعه موجب رفع کینه می گردد. ایشان در خصوص این نوع از ارتباط غیرکلامی، مشخصا این چنین گفته اند: با یکدیگر مصاحفه کنید (دست بدهید) زیرا مصاحفه کینه را می برد. (کلینی، ۱۳۶۹، جلد ۳، ص ۲۶۴)، حضرت صادق (ع) در مورد مصاحفه پیامبر اکرم (ص) با سایرین در اجتماع نیز می گوید: پیامبر خدا با هرکسی دست می داد دستش را نمی کشید تا طرف

^{۱۱} - وَأَخْفِضْ لِرَبِّكَ جَنَاحَ الدُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْنِي كَمَا رَحَّيْتَنِي صَبْرًا . اسراء: ۲۴.

بمایش ملی سبک زندگی امام جعفر صادق (ع)

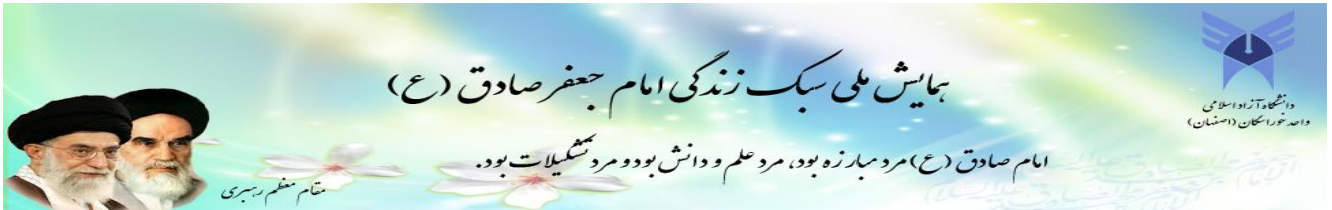
امام صادق (ع) مرد مبارزه بود، مرد علم و دانش بود و مرد تشکیلات بود.

مقام معظم رهبری

مقابل دستش را بکشد و از او جدا نماید. (فیض کاشانی، ۱۳۷۶، جلد ۳، ص ۳۸۸)، مضمون اخیر در حدیثی دیگر از امام صادق (ع) اینگونه آمده است: رسول خدا (ص) نگاه کردنش را میان اصحاب تقسیم می کرد، پس با این و آن برابر نگاه می کرد، و هرگز پاهایش را رسول خدا (ص) پیش اصحاب دراز نمی کرد، و اگر مردی با آن حضرت دست می داد رسول خدا (ص) دستش را رها نمی کرد تا او رها کند، چون این مطلب را دانستند، مردی که با او دست می داد، زود دستش را می کشید. (کلینی، ۱۳۶۹، جلد ۴، ص ۴۹۶).

در سه حدیث بالا از امام صادق (ع)، سه نوع از انواع ارتباطات غیرکلامی یعنی لمس، نوع نگاه کردن و نوع نشستن در حضور جمع، آمده است که بیانگر اهمیت و کارکرد هر یک در اجتماع می باشد. روزی فردی به نام احمد بن نعمان از امام صادق (ع) سؤال کرد که دختر بچه شش ساله نزد من است و با من محرم نیست، امام فرمود او را نبوس و در آغوش مگیر. (فرید، ۱۳۶۶، جلد ۳، ص ۸۹)، آری در این حدیث نیز امام صادق (ع) به بوسیدن و آغوش گرفتن اشاره می نماید، که خود دو نوع از انواع ارتباطات غیرکلامی می باشد.

در کلامی دیگر از امام جعفر صادق (ع) به نقل از امام علی (ع)، پیامبر اکرم (ص) درخصوص نحوه برخورد با گناهکاران آمده است: پغمبر اکرم (ص) امر فرمود که ما با گناهکاران عبوس و ترش روی برخورد نماییم. (فرید، ۱۳۶۶، جلد ۳، ص ۱۳۴)، بنابراین از کیفیت چهره افراد و کارکرد آن نیز در این حدیث سخن به میان آمده است. موضوع شکل ظاهری چهره و کارکرد آن، موضوع مهم و پر اهمیتی است، بطوری که در حدیثی دیگر از امام جعفر صادق (ع) می خوانیم: هر فرزندی که با دیده غضب و خشم به پدر و مادر خود - که در حق وی ستم نموده اند - نگاه کند نمازش در پیشگاه الهی نامقبول است. (فرید، ۱۳۶۶، جلد ۲، ص ۲۶۲)

خشم که نوعی از انواع حالات ظاهری انسان ها می باشد، از منظر امام صادق(ع) کلید تمام بدی ها شمرده می شود. امام صادق(ع) در این خصوص فرموده اند: خشم، کلید تمام بدی ها و شرور است.

(فرید، ۱۳۶۶، جلد ۲، ص ۱۶۶)

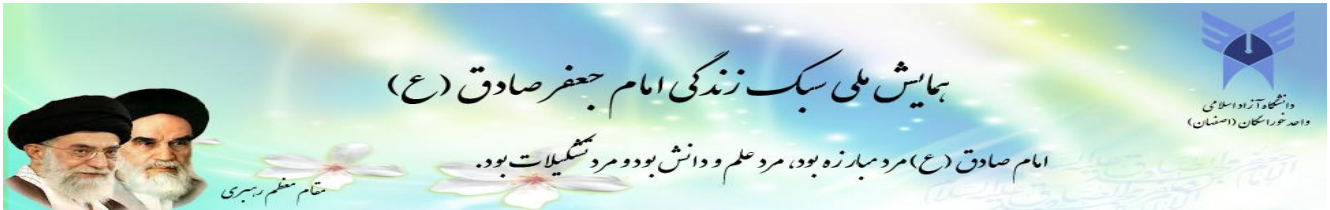
۱۲- کارکرد ارتباطات غیرکلامی در احادیث امام صادق(ع)

در احادیث بالا که نمونه هایی محدود از صدها حدیث حضرت امام صادق(ع) می باشد، انواعی از ارتباطات غیرکلامی آمده است که کارکردهایی از قبیل احترام یا عدم احترام، تجلیل، ابراز خشم و ناراحتی، ابراز محبت به فرزندان، عصبانیت و ترش رویی، تنبیه، نکوهش و سرزنش و توجه به پدر و مادر، برای آن ها عنوان گردیده است.

۱۳- نتیجه گیری:

با توجه به نیاز انسان برای برقراری روابط اجتماعی و تأثیر غیر قابل انکار ارتباطات غیرکلامی در این روابط، می توان با بهره گیری صحیح از فنون زبان بدن، سبک زندگی خود را اصلاح نموده و میزان نفوذ و تأثیرگذاری خود در دیگران را افزایش داد. در این میان نمونه هایی از احادیث امام جعفر صادق(ع) به عنوان شاهد مثال، ذکر گردید.

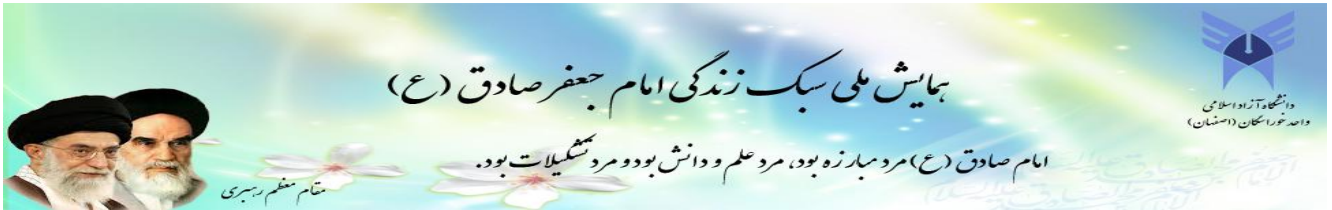
بر اساس پژوهش حاضر، مشخص گردید که ائمه اطهار(ع) و پیامبر گرامی اسلام(ص) و خصوصاً امام صادق(ع)، پیرامون انواع ارتباط غیرکلامی و همچنین کارکردهای آن ها، سخنان و نظرات متعددی دارند. بر این اساس می توان گفت که اسلام نیز از میزان نفوذ ارتباطات غیرکلامی قافل نبوده و این

وظیفه مسلمانان است که با بازنگری در احادیث پیامبر اسلام (ص)، ائمه اطهار (ع) و تفقه عمیقتر در کلام الله، کتابی در رشته روانشناسی اجتماعی و در باب انواع، میزان نفوذ، شرایط استفاده و سایر جنبه های ارتباط غیرکلامی، به رشته تحریر درآورند. لذا پیشنهاد می شود با تشکیل کمیته ای تخصصی از اساتید علوم روانشناسی، روانشناسی اجتماعی، جامعه شناسی، به همراه اساتید علوم اسلامی، کتابی تحت عنوان " مهارت های اجتماعی در ارتباطات میان فردی با نگاه به متون اسلامی " تألیف و به جویندگان راه علم و دانش ارائه گردد.

۱۴- فهرست منابع:

- ۱- آر. هیئتون، پری / (۱۳۷۵) / روانشناسی درک متقابل: برداشت شما از دیگران چیست؟ / ترجمه: معینی، زهره / نشر آویژه، تهران
 - ۲- آلن، بیرو / (۱۳۶۶) / فرهنگ علوم اجتماعی / ترجمه: ساروخانی، باقر / ناشر: موسسه کیهان / چاپ اول، تهران
 - ۳- ابارون، رابرت و برن، دونا و جانسون، بلرتی / (۱۳۸۹) / روانشناسی اجتماعی / ترجمه: تحصیلی، علی / ناشر: کتاب آمه، تهران
 - ۴- ابن بابویه، محمد بن علی / (۱۳۶۴) / ثواب الأعمال و عقاب الأعمال / مترجم: غفاری، علی اکبر / ناشر: کتابفروشی صدوق، تهران
 - ۵- خامنه ای، سید علی / (۱۳۹۱/۷/۲۳) / متن بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی / دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای /
- <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۱۲۵۲>
- ۶- رستگار، ایرج / (۱۳۸۸) / مبانی ارتباطات (انسانی-جمعی) / ناشر: مبنای خرد، تهران
 - ۷- ری ام. برکو و آندرو دی. ولوین و دارلین آر. ولوین / (۱۳۸۶) / مدیریت ارتباطات: فردی و عمومی / اعرابی، سید محمد و ایزدی، داود / ناشر: پژوهش های فرهنگی، تهران
 - ۸- فرید، مرتضی / (۱۳۶۶) / الحدیث: روایات تربیتی از مکتب اهل بیت (ع) / ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران
 - ۹- فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی / (۱۳۷۶) / المحجۀ البيضاء فی تهذیب الإحیاء / مصحح: غفاری، علی اکبر / ناشر: موسسه النشر الاسلامی التابعه لجماعه المدرسین بقم، قم
 - ۱۰- کلینی، محمد بن یعقوب / (۱۳۶۹) / اصول کافی / مصطفوی، جواد / ناشر: کتابفروشی علمیه اسلامی، تهران

- ۱۱- کویلیام، سوزان / (۱۳۹۰) / اسرار زبان بدن / ترجمه: ثریا، شریفی / ناشر: نسل نواندیش، تهران
- ۱۲- گیدنز، آنتونی / (۱۳۷۴) / جامعه شناسی / ترجمه: صبوری، منوچهر / نشر نی / چاپ دوم، تهران
- ۱۳- هارجی، اون و ساندرز، کریستین و دیکسون، دیوید / (۱۳۸۴) / مهارت های اجتماعی در ارتباطات میان فردی / مترجمان: فیروزبخت، مهرداد و بیگی، خشایار / انتشارات رشد، تهران
- ۱۴- هوگان، کوین / (۱۳۸۴) / چگونه در کمتر از ۸ دقیقه همه را به گفتن "بله" واداریم! (دانش نفوذ) / برگردان: معتضد، میترا / تهران: البرز

بسمه تعالی

نام و نام خانوادگی محقق:

امید طاهر نژاد

سمت:

دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی امور فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان
و کارشناس فرهنگ دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان

عنوان پژوهش:

**سبک زندگی اسلامی در ارتباطات غیر کلامی
با استفاده از احادیث امام جعفر صادق (ع)**

تاریخ تهیه:

مهر ماه ۱۳۹۲

آدرس:

استان مرکزی، شهرستان آشتیان، بلوار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان، کانون قرآن

و عترة، کد پستی: ۳۹۶۱۸۱۳۳۴۷

تلفن تماس: ۰۹۱۲۸۵۵۱۱۳۵

دورنگار: ۰۸۶۳۷۲۲۶۳۸۴

ایمیل: omid@aiau.ac.ir